

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jana Chaloupecká

Omezení některých práv státních zaměstnanců
podle Zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

Bakalářská práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Omezení některých práv státních zaměstnanců podle Zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě“ vypracoval/a samostatně a citoval/a jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 1.5.2020

.....

Jana Chaloupecká

Zde bych ráda poděkovala JUDr. Martin Škurek, Ph.D., za odborné vedení práce, cenné rady, upřímné názory a konstruktivní připomínky.

Děkuji také celé své rodině a přátelům, kteří mě v průběhu studia neúnavně podporovali.

Obsah:

Úvod	6
1.1. Státní zaměstnanec	8
1.2. Služební poměr	9
1.2.1. Představený.....	9
1.3. Služební úřad	10
1.2.1. Vedoucí služebního úřadu	10
1.4. Státní tajemník.....	10
2. Vývoj úpravy ve smyslu §81 ZSs.....	11
2.1. Historie vývoje úpravy	11
2.2. Zákon o státní službě	14
3. Povinnosti státního úředníka dle současné právní úpravy.....	16
3.1. Povinnost úředníka poskytnout informace	19
3.1.1. Omezení poskytovaných informací	21
4. Práva státního zaměstnance dle současné právní úpravy	22
4.1. Omezení některých práv v ZSs.....	26
4.2. Omezení v § 81 ZSs	28
5. Praktická část.....	36
6. Odpověďi.....	37
7. Závěr.....	39
Seznam literatury:.....	41
Abstract.....	44
Abstract.....	44
Klíčová slova	44
Key Words.....	44
Přílohy:	45

Seznam použitých zkratek:

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
Listina	Listina základních práv a svobod, součást ústavního pořádku ČR, vyhlášená v č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů služební
SlužZ	zákon č. 218/2002 Sb., zákon o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, ve znění pozdějších předpisů
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZSs	zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

V této bakalářské práci se zabývám problematikou omezení některých práv státních zaměstnanců podle Zákona č.234/2014 Sb. o státní službě (dále jen ZSs). Konkrétně se chci zabývat omezením ustanoveným v §81 ZSs. Pro uchopení této problematiky využiji primární a sekundární literatury a následně i praktické části popsané v kapitolách 5 a 6. Cílem práce je zjistit nakolik je využívána možnost získat výjimku z ustanovení zapovídající možnost státních zaměstnanců vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu, a kolik žádostí umožněných tímto zákonem je fakticky na vybraných úřadech státní správy v Libereckém kraji a městě Liberec podáváno.

V první kapitole přiblížím stručný přehled základních pojmů potřebných pro uchopení celé problematiky. Věnuji se vymezení základních termínů jako např. veřejná správa a služba, jakožto následně i potřebným termínům souvisejících se státní službou, státní správou a zaměstnanci státní správy. V druhé kapitole se věnuji historickým změnám, ve smyslu ustanovení §81 a také stručnému vývoji služebního zákona. Zaměřím se především na historii úpravy této problematiky a upozorním na proměny obsahu konkrétního omezení zmíněného v předmětu této práce. Další, třetí, kapitola je věnována vymezení povinností zaměstnanců veřejné správy, dle již platné úpravy.

V čtvrté kapitole se pak věnuji nejdříve obecně problematice práv státních zaměstnanců dle platné úpravy a následně se podrobněji zaměřím na omezení práv státních zaměstnanců, a hlavně pak na ustanovení v §81 Zákona č.234/2014, Sb., který státním zaměstnancům umožňuje vykonávat i jinou výdělečnou činnost než službu. Zaměřím se na omezení v tomto ustanovení a příp. na jeho další formální přiblížení. V páté kapitole pak sestavím formální žádost o informace, na základě zákona č. 106 / 2000 Sb. o právu na informace, konkrétně se týkající počtu žádostí o tuto výjimku příp. o informaci o počtu schválených vs. neschválených žádostí podaných na státních úřadech Libereckého kraje a města Liberec. Tato žádost by mi měla pomoci vyvrátit nebo potvrdit mé výchozí hypotézy: v první hypotéze počítám s možností odepření požadovaných informací, protože spadají do okruhu informací zabývajících se personálním obsahem a jako takové je úřad může a nemusí zveřejnit. O této možnosti pojednávám v samostatném oddílu teoretické části.

V další hypotéze se nabízí kritérium, že schválených žádostí bude skutečně minimum, protože mnoho činností je možné konat v režimu bez žádosti a zároveň existuje mnoho omezení na činnost fungující na základě žádosti. Především ochrana výkonu státní správy státním zaměstnancem (viz předchozí kapitola).

Dále jsem nastavila dílčí hypotézu, že oslovená Krajská pobočka Úřadu práce pro Liberec tuto informaci zcela jistě poskytne. V kapitole šesté pak seznámím s odpověďmi na tyto žádosti a poskytnu vysvětlení některých nedokonalostí, kterých jsem se dopustila.

V závěru práce poté nabídnu zamyšlení nad odůvodněním zjištěné situace.

1. Vymezení základních pojmů

V této kapitole se budu postupně věnovat vymezení aktuálních základních pojmů, které budu v práci později užívat. Držím se pojmů týkajících se problematiky veřejné správy a státní správy za účelem získání celkového kontextu této problematiky. Budu se věnovat pouze pojmům přímo se týkajících státních zaměstnanců a jejich služebního poměru.

1.1. Státní zaměstnanec

Vzhledem k zaměření této práce se jedná o klíčový pojem. O státních zaměstnancích hovoří ZSS v §6. Státním zaměstnancem je tedy fyzická osoba, který byla přijata do služebního poměru k výkonu některé z činností státní služby (uvedených v §5 ZSS). Takovou fyzickou osobu je nutné pro vznik služebního poměru uvést na konkrétní služební místo, které je systematicky vytvořeno a zároveň musí být volné.¹ Platí zde tradiční princip říkající, není možné státního zaměstnance uvést do služebního poměru bez předem definovaného služebního místa.² Služební místo je vymezeno nejvýše třemi obory. Výjimečné v tomto ohledu je služební místo představeného, to může být vymezeno až čtyřmi obory.³

Každý zaměstnanec má specifické služební označení. Konkrétní rozdělení označení jsou odstupňovaná dle dosaženého vzdělání spojeného se služebním místem státního zaměstnance. Označení jsou: referent, vrchní referent, rada a vrchní rada.⁴

Představeným nazýváme takového státního zaměstnance, který má oprávnění vést podřízené státní zaměstnance. Ukládá úkoly, organizuje, řídí a kontroluje výkon služby dalších státních zaměstnanců a také uděluje státnímu zaměstnanci příkazy. Označení služebních míst představených se liší dle definice tohoto konkrétního služebního místa (dle specifik konkrétních úřadů).⁵

¹ KOTTNAUER, Antonín a kol. Zákon o státní službě. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2015, s. 62.

²² ŠTEFKO, Martin. In PICHRT, Jan (ed). Zákon o státní službě: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 38.

³ § 5 odst. 3 a odst. 4 zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

⁴ §.7 odst.2,písm. a-e) zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

⁵ § 9 zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

1.2. Služební poměr

Služební poměr upravuje část druhá Zákona o státní službě. Obecně tak označujeme veřejnoprávní vztah založený na základě rozhodnutí vedoucího úřadu o přijetí uchazeče do služebního poměru na konkrétní služební místo. Tento vztah může vzniknout na dobu určitou i neurčitou (důvodem může být čekání na složení úřednické zkoušky zaměstnancem, nebo pokud zaměstnanec pouze dočasně nahrazuje nepřítomného zaměstnance apod.).⁶

Přijetí do služebního poměru je podmíněno několika základními podmínkami. Potenciální státní zaměstnanec musí mít české státní občanství, musí dosáhnout věkové hranice 18 let, musí být svéprávný, bezúhonný a musí dosáhnout požadovaného vzdělání pro konkrétní služební místo. Krom toho musí být budoucí zaměstnanec pro práci zdravotně způsobilý a musí splňovat další specifické požadavky (znalost cizího jazyka, fyzická zdatnost, odborné vzdělání apod.).⁷ Mezi hlavní rysy služebního poměru patří především stabilita zaměstnaneckého svazu (krom již zmíněných výjimek), právní garanci služebního a platového postupu, autonomní právní úpravu služebního poměru, předem definované řešení sporů nebo i konkrétní vymezení práv a povinností osob ve státním poměru. Právě povinnostmi, a hlavně právy státních zaměstnanců se budu zabývat v následujících kapitolách.⁸

1.2.1. Představený

Z §9 ZSs vyplývá, že představený je takový státní zaměstnanec (fyzická osoba), který má oprávnění vést podřízené státní zaměstnance, ukládat jim služební úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat výkon služby. Dále také zákon upravuje rozdílné úrovně řízení – rozdíl je patrný např. v úpravě pro ministerstva a Úřad vlády a v úpravě pro ostatní správní úřady. Zásadně je potom pravidlem, že představeným by se měl stát již stávající zaměstnanec státní služby. Přesto ZSs připouští u této podmínky široké spektrum výjimek a výběrová řízení na toto služební místo jsou do značné míry přístupná i osobám dosud pracujícím v soukromé sféře.

⁶ §21 zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

⁷ §25 zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

⁸ TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009 s.207-209.

1.3. Služební úřad

Pojem služební úřad zaštiťuje takové instituce, jejichž činnost je vymezena ZSs. Služebními úřady jsou poté označovány správní úřady zřízeny tímto zákonem a pak také může být služebním úřadem správní orgán nebo právnická osoba o které tak stanoví zákon.⁹

1.2.1. Vedoucí služebního úřadu

Vedoucí služebního úřadu řídí veškerou činnost služebního úřadu. Dle §10 odst. 1 písm. d) ZSs je státním orgánem a následující § 14 odst.1 ZSs pak taxativně vymezuje výčet jeho úkolů. Konkrétně pak ve vztahu služebního úřadu k podřízenému služebnímu úřadu, kdy vedoucí služebního úřadu řídí taktéž činnost vedoucího podřízeného služebního úřadu a je tak vůči němu služebním orgánem.¹⁰ Tyto orgány k sobě navzájem pak mají vztah nadřízenosti a podřízenosti.

1.4. Státní tajemník

Služební místo tajemníka je zřízeno cíleně pro ministerstvy a Úřad vlády.¹¹ Státní úředník vystupuje coby služební orgán vůči ostatním zaměstnancům ministerstva či Úřadu vlády (také vůči vedoucím podřízeného služebního úřadu), plní úkoly související s pracovněprávními vztahy ostatních zaměstnanců.¹²

Cílem této kapitoly bylo obecné vymezení vybraných pojmů souvisejících s dalším obsahem této práce. Především s vymezením pojmů přímo se týkajících státních zaměstnanců.

9 § 3 a § 4 zákona č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

10 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015. s.53–54.

11 §15 zákona č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů

12 BĚLINA, Miroslav. In PICHRT, Jan (ed). Zákon o státní službě: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s.53.

2. Vývoj úpravy ve smyslu §81 ZSs

Tato kapitola nabídne souhrn informací týkajících se vývoje zákona o státní službě nejdříve z pohledu historického a následně z pohledu definičního, když budu hovořit o současné právní úpravě. Hlavně zde chci v této kapitole upozornit na jednotlivé obměny úpravy problematiky předmětu zájmu této práce a sice §81 ZSs.

2.1. Historie vývoje úpravy

V této podkapitole popíšu vybranou část historie právní úpravy státní služby. Pro tuto práci je pak důležitý kontext úpravy novější, a proto se budu věnovat vývoji a porovnání úprav této problematiky ve 20. a 21. století.

V roce 1914 byl vydán zákon č.15/1914 Ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů, také známější pod názvem „služební pragmatika“. Krom úprav práv a povinností úředníků upravoval tento zákon také nárok úředníka na platový postup, právo na pobírání výslužného v penzi aj. Služební poměr dle tohoto zákona byl založen jmenováním a úředník měl zaručenou definitivu (státní úředník mohl být propuštěn jen za závažné porušení povinností a pro potrestání se museli vyjádřit čtyři z pěti členů disciplinárního senátu).¹³ Zároveň tento zákon, oproti současné úpravě, nezapovídal úředníkům členství v žádné z politických stran. Tento nedostatek měl za následek značné zpolitizování státní správy.¹⁴

Celkem tento právní předpis obsahoval 188 paragrafů a byl dále členěn do dvou hlav a dalších oddílů. Dle tohoto zákona se mohl stát úředníkem rakouský občan způsobilý k plnění povinností státního úředníka. Oproti dnešnímu ustanovení se ale mohl úředníkem stát i nezletilý občan pod podmínkou získání souhlasu zákonného zástupce (často pozice státních sluhů apod.) Zákon stanovoval i horní hranici pro zájemce, kteří dosud ve státní službě nepracovali a to sice 40 let. Za počátek služebního poměru pak byl považován den doručení dekretu o přijetí osoby do služebního poměru.¹⁵

Služební poměr dle tohoto zákona mohl být, stejně jako dnes, definitivní nebo prozatímní. Obdobně proti dnešnímu vztahu skládal úředník při nástupu do poměru služební přísahu do rukou úředního přednosty nebo pověřeného úředníka.

¹³ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.13.

¹⁴ JANÁK, Jan. In HLEDÍKOVÁ Zdeňka a kol. Dějiny správy v českých zemích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. s.331.

¹⁵ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.13.

Povinnosti byly vytyčeny především a byla proto především na prvním místě umístěná a vyžadovaná věrností a poslušností císaři Pánu, pak nestrannost výkonu služby, horlivost, svědomitost, nezištnost, které tvořily hlavní představu „ideálního“ úředníka. Úředník musel vykazovat služební poslušnost (vhodné chování) a neporušit úřední mlčenlivost. Za dodržení svých povinností měl pak úředník právo na svůj úřední titul, služební pořadí, plat (i výslužní a zaopatřovací plat), dovolenou, postup do vyššího platového zařazení apod.¹⁶

Důležité pak pro tuto práci je omezení uložené v §33 a §34 tohoto zákona, které se k vedlejšímu zaměstnání úředníků (aplikovanému předmětu této práce -§81) vyjadřuje takto:

„§ 33.

Úředník nesmí provozovati vedle svého úřadu žádné zaměstnání a přijmouti žádné postavení, která odporují vážnosti a důstojnosti jeho úřadu nebo mu mohou překážeti v úplném a přesném plnění jeho služebních povinností nebo by mohla vzbuditi domněnku, že jest předpojat ve výkonu služby.

Úředníkovi jest zapověděno, účastniti se ve správě akciových nebo jiných na zisk vypočtených společností, v představenstvu, ve správní nebo v dozorčí radě.

Ústřední místo může výjimečně dovoliti bezplatné účastenství v řízení podniků takového druhu, je-li to v bezprostředním státním zájmu. Takového povolení není třeba, jde-li o podnik, který má za účel výlučně podporovati lidumilné snahy nebo hospodářské poměry veřejných úředníků nebo jejich příslušníků.

Každé výdělkové vedlejší zaměstnání buď oznámeno služebnímu úřadu.

§ 34.

Žádný úředník v záležitostech, které jsou v souvislosti s úkoly jeho povolání, nesmí bez povolení služebního úřadu podati mimosoudně znalecké dobré zdání. Povolení buď tenkrát uděleno, když podle předmětu a účelu dobrého zdání vzhledem ku postavení a působnosti úředníka jest vyloučeno ohrožení služebních zájmů.“

Služební pragmatika měla dlouhé období platnosti. Následně ale byla postupně novelizována. Za jednu z významnějších reforem se dá označit například zákon č. 103/1926 Sb., o úpravě platových a některých služebních státních poměrů státních zaměstnanců (tzv. platový zákon).¹⁷

Nakonec byla služební pragmatika v 50. letech 20. století nahrazena zákonem č. 66/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech státních zaměstnanců.¹⁸ Tímto zákonem jsou upraveny i specifické zaměstnanecké skupiny. Zákon je celkově mnohem kratší, než jeho předchůdce (má jen 39 stručných paragrafů). Státní zaměstnanci se podle tohoto zákona dělili pouze na správní zaměstnance, učitele, zaměstnance zdravotní péče, zaměstnance zahraniční

¹⁶ Zákon oddíl III. práva

¹⁷ TRYKAR, Luděk. Služební poměr státních zaměstnanců. 1. vyd. Praha: Leges, 2008. s. 37

¹⁸ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s.13-15.

služby (ostatní státní zaměstnanci, bezpečnostních složek, vojenstva apod., upravoval zákon jiný a pro cíl mé práce není tento směr vývoje relevantní, proto se budu držet pouze úpravy týkající se úředníků).¹⁹

V této zákonné úpravě nalézáme omezení odpovídající přísnému omezení vedlejší soukromé činnosti v odst.4 §10 zákona č. 66/1950 o právech a povinnostech státních zaměstnanců, o řízení ve věcech jejich pracovního poměru a o rozhodčích komisích, který praví:

„Zaměstnanec nesmí vykonávat vedlejší soukromou činnost (funkci, zaměstnání, povolání), jež by mu překážela v řádném plnění jeho povinností, přičila se veřejným zájmům nebo budila pochybnost o jeho nestranném a nezištném vykonávání svěřených prací. Rovněž je nepřípustné, aby zaměstnanec přijímal od kohokoliv vzhledem k své činnosti dary nebo jiné výhody nebo si je dal slíbit“

Dále problematiku v tomto období upravuje ale i §7 Nařízení vlády č.120/1950 Sb., který státnímu zaměstnanci umožňuje vykonávat placenou vedlejší soukromou činnost jen po předchozím povolení osobního úřadu. Toto povolení bylo kdykoliv odvolatelné.²⁰

Od začátku roku 1966 byla práva a povinnosti státních zaměstnanců upravena v zákoně č.65/1965 Sb. zákoníku práce (následován zákonem č.262/2006 Sb., který nahrazoval zákoník práce ze 60. let).²¹ Tato úprava obsahuje i zrušovací ustanovení nejen k zákonu č.66/1950 o pracovních a platových poměrech státních zaměstnanců ale i k Nařízení vlády č.120/1950 Sb., o právech a povinnostech státních zaměstnanců, o řízení ve věcech jejich pracovního poměru a o rozhodčích komisích. Ustanovení, obdobná proti předchozím, o omezení možnosti vykonávání vedlejší výdělečné činnosti můžeme najít v odst. 2 §73, kde je uveden výčet označených státních zaměstnanců, kterých se pak týká následující ustanovení:

(3) *Zaměstnanci uvedení v odstavci 2 nesmějí být členy řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost; to neplatí, pokud do takového orgánu byli vysláni zaměstnavatelem, u něhož jsou zaměstnání, a v souvislosti s tímto členstvím nepobírají odměnu od příslušné právnické osoby provozující podnikatelskou činnost.*

(4) *Zaměstnanci uvedení v odstavci 2 mohou vykonávat podnikatelskou činnost jen s předchozím písemným souhlasem zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnání.*

(5) *Omezení stanovené v předchozím odstavci se nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou a na správu vlastního majetku.*

19 §3 zákona č. 66/1950 Sb. o pracovních a platových poměrech státních zaměstnanců

20 §7 Nařízení vlády 120/1950 Sb. o právech a povinnostech státních zaměstnanců, o řízení ve věcech jejich pracovního poměru a o rozhodčích komisích

21 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.111.

(6) Ustanovení odstavců 2 až 5 se použijí, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak²²

Po roce 1989 století docházelo k přibývání druhů profesí s veřejnoprávním charakterem. Jednalo se především o snahu o opětovné odpolitizování státní správy poté, co byl výběr zaměstnanců výrazně ovlivněn politickou příslušností. A zároveň to byl projev snahy o předání státní správy do rukou pracovníků s více specifickými a odbornějším zaměřením.²³ Po roce 1989 byl také vytvořen nový ústavní předpoklad o vydání nové právní úpravy služby státu, která by zahrnovala i specifickou úpravu pro státní zaměstnance.²⁴

2.2. Zákon o státní službě

V roce 2000 vznikla nová reforma veřejné správy, která zásadně ovlivnila přijetí zákona o státní službě. Nový služební zákon byl schválen v roce 2002 a předpokládané datum nabytí účinnosti bylo 1.1.2004. Bohužel bylo datum účinnosti, kvůli neustále se objevujícím nedokonalostem, odkládáno tak dlouho, až došlo ke zrušení právního regulativu. I přes to byl tento zákon součástí právního řádu České republiky, jelikož šlo o jednu ze vstupních podmínek pro vstup do Evropské unie.²⁵

V letech 2002–2006 probíhaly další události, které vyústily v neúspěšný pokus vlády pana premiéra Nečase o podání návrhu zákona. Tento návrh nebyl dále projednáván kvůli rozpuštění Poslanecké sněmovny. V roce 2006 za vlády sestavené Jiřím Rusnokem vznikla novela služebního zákona. Tato novela pak po další novelizaci v roce 2013 vstoupila do legislativního procesu, byla přijata jako Zákon č. 234/2014 o státní službě a nabyla účinnosti 1.1.2015.²⁶

Současný ZSs obsahuje tři zásadní pilíře. Prvním z nich je postavení jasné hranice mezi politickými a úřednickými pozicemi tzv. odpolitizování. Důležitou roli zde hrají služební orgány, které jednají a rozhodují ve věcech služebního poměru. Druhý pilíř je tvořen jasně definovanými kritérii výběrového řízení. Upravuje požadované vzdělání, požadavek na složení úřednické zkoušky a povinné každoroční hodnocení zaměstnanců. Třetím pilířem je

²² Odst. 2 §73 zákona č.65/1965 Sb. zákoník práce

²³PICHRT, Jan (ed). Zákon o státní službě: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. XXXVIII-XXXIX

²⁴ VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s. 11.

²⁵ VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s.12–14.

²⁶ VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.13.

poté transparentnost. ZSs obsahuje jasnou specifikaci pravidel manažerského a personálního řízení, služebního řízení, kárnou odpovědnost aj.²⁷

Cílem této kapitoly o historickém vývoji úpravy státní služby s přihlédnutím k historickým obměnám úprav ve smyslu §81 ZSs bylo ukázat na, z mého pohledu, málo častou a málo pohotovou novelizaci zákonů o státní službě. Zároveň jsem zde uvedla i různé varianty, které předcházely mému zkoumanému §81 ZSs, kterým se budu zabývat v samostatné kapitole. Celkový kontext tohoto omezení vyplývá z předchozí úpravy a již od roku 1966 v zákoně č.65/1965 Sb. zákoníku práce je tato úprava vytyčena velice obdobně jako v úpravě současné. Motivací k zavedení tohoto omezení se budu věnovat v následující kapitole.

²⁷ VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s.1.6

3. Povinnosti státního úředníka dle současné právní úpravy

V této kapitole se budu stručně zabývat aktuálními povinnostmi úředníka vykonávajícího státní službu dle ZSs. Pro vytvoření definovaného cíle této práce se budu věnovat jen několika vybraným povinnostem státních úředníků dle ZSs.

Jak jsem už výše zmínila, před platností ZSs upravoval povinnosti státního zaměstnance zákoník práce – na státní zaměstnance se tak vztahovaly povinnosti ostatních zaměstnanců. Při přechodu státních zaměstnanců z pracovního poměru do služebního poměru se proti povinnostem vymezeným v zákoníku práce (především v § 303 zákoníku práce) množství povinností státních zaměstnanců značně rozšířilo. Tato změna je způsobena především veřejnoprávní povahou služebního poměru.²⁸ Dnes je problematika povinností státních zaměstnanců upravena, v souladu s čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, zvláštním zákonem a sice právě ZSs.

Úpravu povinností státního zaměstnance nalezneme převážně, ale nikoliv výlučně, v části třetí ZSs (§ 77 a §78)²⁹. V §77 odst.1 nalézáme taxativní výčet povinností státních zaměstnanců. Právní úprava povinností státních zaměstnanců se vztahuje na všechny státní zaměstnance – nečiní rozdíl mezi řadovými státními zaměstnanci a představenými. Konkrétní povinnosti je státní zaměstnanec povinen dodržovat i když nevykonává službu ve služebním úřadu, ve svém služebním působišti.³⁰

Jednou ze zásadních povinností státního zaměstnance je zachování věrnosti České republice. Tato povinnost vytváří základní předpoklad pro vznik služebního poměru a zároveň. Povinnost zachovávat věrnost české republice je obsažena, mimo jiné, také ve slibu prezidenta republiky, poslance, senátora nebo příslušníka bezpečnostního sboru i právě dalších státních zaměstnanců.³¹ Porušení slibu věrnosti má konstitutivní následky ve vztahu k trvání služebního poměru – státní zaměstnanec by porušením slibu věrnosti pozbyl ex lege služební poměr. Došlo by tak k porušení podmínky pro vznik služebního poměru podle §32 odst.5.³² Následující úprava této povinnosti ve služebním zákoně ale pracuje se vznikem služebního poměru podmíněného služebním slibem odlišně. Dle služebního zákona docházelo

28 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.111.

29 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.149.

30 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.149.

31 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.127.

32 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.127.

ke vzniku služebního poměru v den, kdy úředník složil služební slib. Aktuální úprava dle §30 odst. 1 písm. e) a §31 odst. 1 říká, že služební poměr vzniká dnem, který byl uveden jako den vzniku služebního poměru v rozhodnutí o vzniku služebního poměru.³³ Na základě porovnání těchto dvou výroků je možné, že oba termíny – vznik služebního poměru a složení služebního slibu – na sobě nejsou nyní pevně navázány. Lze tedy usoudit, že tento úkon má především vyjádřit úctu tradici tohoto institutu.

Státní zaměstnanec je povinen dle §35 ZSs úspěšně složit úřednickou zkoušku. Na tuto povinnost navazuje i změna související úpravy. Při porovnání ZSs a služebního zákona nacházíme zásadní odlišení. Ve služebním zákoně byla uvedena povinnost státního zaměstnance vykonávat funkci školitele. Školitel dohlížel na přípravu čekatele na státní službu fyzické osoby po dobu 12 měsíců a tato příprava pak měla být zakončena úřednickou zkouškou. Cílem činnosti školitele bylo poskytnout čekateli zaškolení a naučit ho základy výkonu státní služby, předat mu potřební vědomosti a zkušenosti. Za činnost školitele náležela odměna.³⁴ Z absence tohoto ustanovení v nové úpravě se dá usoudit, že je na nové zaměstnance státní služby vyvíjen větší tlak požadující rychlejší a samostatné zapracování, protože povinnost složit úřednickou zkoušku zůstala zachována.

Důležitou povinností je také zachování mlčenlivosti o skutečnostech, o kterých se státní zaměstnanec dozvěděl při výkonu služby a které se v zájmu služebního úřadu nemohou sdělovat jiným osobám. Této mlčenlivosti může být státní zaměstnanec zbaven (vedoucího služebního úřadu zbavuje mlčenlivosti nadřízený služební úřad).³⁵ Povinné zachování mlčenlivosti o služebních záležitostech souvisí s udržováním protikorupční strategie (zamezí se tak zaměstnancům, aby poskytovali informační výhodu jiným osobám, např. informace o plánovaných dotačních programech apod.)³⁶ Konkrétní postupy zbavení mlčenlivosti jsou potom obsaženy v § 77 odst.4 a 5 (§ 77 odst. 6 pak stanoví, že jiné zákony ustanovující mlčenlivost nejsou odst. 4 a 5 dotčeny).

Povinnosti poskytovat informace se věnuje v samostatné kapitole.

Státní zaměstnanec má taktéž povinnost odmítnout (nepřijmout) dar či jiné služby v souvislosti s výkonem služby přesahující svou hodnotou částku 300 Kč. Výjimku tvoří dary

33 Kopecký, PICHRT, Jan (ed). Zákon o státní službě: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015n Pichtr, s.110–111.

34 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015. s.154.

35 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.131.

36 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s.131-133.

nebo výhody poskytovány služebním orgánem.³⁷ Toto opatření má za úkol předejít korupčnímu jednání, střetu veřejného zájmu se zájmy soukromými, zamezit zneužití informací ve prospěch další strany a zamezit vzniku privilegovaného přístupu.³⁸

Zásadní povinností státního úředníka je také povinnost plnit služební úkoly osobně, řádně a včas. Posuzování výkonu státní správy, správnost a rychlost výkonu jsou také součástí ročního hodnocení zaměstnance. Na tuto povinnost navazuje povinnost další a sice plně využívat služební dobu státní služby, nebo i povinnost vykonávat státní službu pouze na místě sjednaném v dohodě o výkonu státní služby z jiného místa a dodržovat podmínky tamtéž sjednané.³⁹ Tyto konkrétní povinnosti jsou důležité při posuzování žádosti o vedlejší výdělečnou činnost ve smyslu §81 a ochraňuje veřejný zájem ke smyslu zajištění výkonu státního zaměstnance. Je nezbytné, aby i zaměstnanec vykonávající schválenou vedlejší výdělečnou činnost plně věnoval služební dobu výkonu služby a jeho vedlejší činnost nijak nenarušovala jeho výkon služby, který má „přednost“.

Krom všech těchto povinností, stanovených pro všechny státní zaměstnance, mají představení i další povinnosti vyplývající ze ZSs.

V této kapitole jsem na stručném výčtu povinností státního zaměstnance chtěla předvést, že už jen úpravou povinností státního zaměstnance je omezena možnost výkonu vedlejší výdělečné činnosti, tak, jak je tomu nejspíše ve většině zaměstnání. Snad každý zaměstnavatel by byl nespokojen, pokud by jeho zaměstnanec dlouhodobě zanedbával práci pro jeho organizaci. Smysl této povinnosti je u státních zaměstnanců ještě zřetelnější vzhledem k tomu, že úprava této povinnosti chrání veřejný zájem.

37 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015. s.150.

38 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.110.

39 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s.114.

3.1. Povinnost úředníka poskytnout informace

Pro praktickou část této práce je potom stěžejní povinnost státního zaměstnance definovaná v §77 odst. 1 písm. g). Toto ustanovení ukládá povinnost státního zaměstnance poskytnout informace o činnosti služebního úřadu ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁰ Tento zákon pak má za hlavní cíl vymežit právo široké veřejnosti na informace z oblasti veřejné správy, zároveň ale zohledňuje výjimky z práva na informace a povinnost povinných subjektů sdělovat informace o jejich působnosti.⁴¹ Dále se zákon věnuje definici základních pojmů, jako je třeba pojem informace, povinné zveřejnění informace, poskytnutí informace na základě žádosti společně s procesní úpravou vyřizování žádosti a také opravné prostředky (odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti o informace a možnost podat stížnost na postup vyřizování žádosti).⁴²

Plnění povinnosti poskytnout informace je dále omezeno podmínkou příslušnosti této povinnosti k služebnímu místu, na které byl státní zaměstnanec jmenován – toto by určil blíže služební předpis).⁴³

Samotné právo na informace je v právním systému České republiky pevně zakotveno. Dokladem je toho uvedení tohoto práva v zákoně nejvyšší právní sály a sice v Listině základních práv a svobod. Konkrétně o tomto politickém právu hovoří článek 17, který doslova říká:

„právo na informace je zaručeno. Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.“⁴⁴

Právo na informace má potom každý – tím je myšlena každá fyzická a právnická osoba bez omezení věku.⁴⁵ Z teoretického rámce je třeba upozornit na jednu z hlavních zásad veřejné správy a sice zásadu publicity veřejné správy. Tato zásada omezuje okruh informací na ty, které jsou zákonem taxativně vyloučeny.⁴⁶ Vyloučenými informacemi jsou myšleny informace utajované nebo i osobní údaje. U utajovaných informací je jejich nezveřejněním chráněn veřejný zájem, zatímco u soukromých údajů pak převažuje ochrana soukromí nad

40 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.153.

41 FUREK, Adam a kol. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. s. 2-5.

43 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.153.

44 Listina odst. 1 – 2

45 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní věda: teorie veřejné správy. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s.455.

46 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní věda: teorie veřejné správy. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.s.455.

výhodou získanou zveřejněním takovéto informace.⁴⁷ Omezení přístupu k informacím pak dále omezuje i čl. 17 odst. 4 Listiny, který praví, že právo šířit a vyhledávat informace může být omezeno zvláštním zákonem. Toto omezení pak cíleně chrání práva a svobody druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a majetku. Z této právní úpravy vyplývá závazný požadavek, aby omezení práva na informace byla upravena v zákoně, a nikoliv pouze podzákoným právním předpisem nebo nařízením určitého celku. Tato opatření pak musí být v konkrétních případech zcela nezbytná pro ochranu demokratické společnosti a jejích hodnot.⁴⁸

Dle §4 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím existují dva způsoby získání informací. Jednou z možností je pomocí žádosti a druhou zveřejnění. U zveřejnění je hlavním znakem informování neurčitého počtu adresátů a absence přímého kontaktu s povinnými subjekty. U žádosti pak konkrétní žadatel má kontakt s povinným subjektem.

Pro praktickou část této práce je důležitá forma získávání informací pomocí žádosti, protože okruh informací, které si budu žádat nejsou v okruhu informacích sdělovaných pomocí zveřejnění. O tomto formátu získávání informací platí hned několik pravidel.

1.) Odpověď (dotazovaná informace, poučení apod.) se poskytuje v jazycích a formátech ve kterých byla podána žádost.

2.) Povinný subjekt nemusí měnit formát a jazyk odpovědi a tvořit metadata, pokud by to byla nepřiměřená zátěž.

Informace je poskytována na základě obsahu žádosti. Využijí se k tomu formy listinné nebo elektronické. Dále mohou odpověď tvořit kopie dokumentu (nebo jeho datový soubor), pokud žádanou informaci tento dokument obsahuje. Povinný subjekt může umožnit i nahlédnutí do konkrétního dokumentu. Pokud není možné žádnou z těchto forem využít (byla by to pro povinný subjekt nepřiměřená zátěž), využije povinný subjekt takovou formu, aby mohl žadatel poskytnutou informaci použít.⁴⁹ Pokud již byla informace zveřejněna a žadatel o ni přesto podal žádost, tak povinný subjekt v souladu se zásadou rychlosti a hospodárnosti žadatele pouze odkáže nebo ho k nalezení informací jinak navede (poskytne internetový odkaz, poradí apod.). Toto učiní subjekt nejdéle do sedmi dnů. Pokud žadatel na

47 HENDRYCH, Dušan a kol. Správní věda: teorie veřejné správy. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s.455.

48 KLÍMA, Karel a kol. Komentář k Ústavě a Listině – 2. díl, 2. roz. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 1101-1102.

49 FUREK, Adam a kol. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. s. 256-270.

poskytnutí informace žádostí trvá, pak mu povinný subjekt vyhoví.⁵⁰ Nejspíše by tato situace mohla být jednodušší, pokud by žadatel již v samotné žádosti uvedl, že je pro něj pouhý internetový odkaz nebo samostatné dohledávání komplikované – pak by povinný subjekt informaci poskytl rovnou.

3.1.1. Omezení poskytovaných informací

Zákon o přístupu k informacím omezuje poskytování informací hned několika druhů. V této části se ale budu věnovat jen omezením, která by se mohla týkat mého okruhu zájmů. Povinný subjekt ochraňuje a neposkytuje utajované informace, osobní údaje, obchodní tajemství a informace o majetku a majetkových poměrech osob.⁵¹ Povinný subjekt má také právo neposkytnout informaci o vlastních vnitřních předpisech, nových informacích, které vznikly při přípravě jeho rozhodnutí a informace, které se týkají třetích osob.⁵²

Tato kapitola je pro tuto práci stěžejní především proto, že v praktické části práce se budu ptát konkrétního povinného subjektu na informace týkající se právě personálních/osobních údajů. Zákon k této problematice zmiňuje i škodlivost zveřejnění takovéto informace a případnou anonymizaci při zveřejnění. Ačkoliv nebudu požadovat žádné konkrétní údaje, ani se nedomnívám, že by zveřejnění mnou požadované informace neslo znaky škodlivosti, dalo by se i usoudit, že je to informace z okruhu „personálních – osobních“ údajů a jako takové by je daný úřad nemusel poskytnout.

⁵⁰ KOLMAN, Petr. Právo na informace. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 81-82

⁵¹ FUREK, Adam a kol. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. s. 256.

⁵² KOLMAN, Petr. Právo na informace. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. s. 82-83.

4. Práva státního zaměstnance dle současné právní úpravy

V této kapitole se zevrubně zabývám právy státních zaměstnanců. Tato problematika je klíčová pro vymezení konkrétního cíle této práce. Na rozdíl od povinností státních zaměstnanců, které jsem již nastínila výše, jsou práva státních úředníků v ZSs vymezena pouze demonstrativně.⁵³ Další úprava práv státních zaměstnanců může být uvedena z jiných ustanovení zákona o státní službě, z jiných zákonů anebo i ze služebních předpisů.⁵⁴ ZSs tak tvoří pouze určitý základní rámec práv státních zaměstnanců a nechává možnost další úpravy těchto práv na interních normativních aktech.

Konkrétně je demonstrativní výčet práv státních zaměstnanců vytyčen v §79 ZSs. Tento výčet práv je odrazem povinnosti státního zaměstnance uvedených v ustanovení §77 ZSs.⁵⁵ Právě práva státního zaměstnance vyvažují jeho povinnosti. Těchto práv se může státní zaměstnanec domáhat od služebního orgánu nebo služebního úřadu.⁵⁶

Odstavec 1) §79 ZSs upravuje právo státního zaměstnance (pokud vykonává službu podle ZSs a podle služebních předpisů apod.), aby jim služební úřad, ve kterém vykonávají službu, při výkonu této služby poskytoval podporu. Tato podpora je v další větě upřesněna situací, ve které je proti státnímu zaměstnanci podána stížnost, poukazující na to, že státní zaměstnanec jednal proti svým, ze zákona vyplývajícím, povinnostem. V této situaci musí služební orgán stížnost řádně přezkoumat, včas vyřídit a státního zaměstnance o výsledku jejího vyřízení vyrozumět.⁵⁷

Dále tato právní úprava v §79 v odst.2 uvádí soupis práv státních zaměstnanců. Na prvním místě je upraveno právo na vytvoření podmínek pro řádný výkon služby služebním úřadem.⁵⁸ Tento pojem se může zdát poněkud neurčitý. Zároveň zde ale není dále definován, především kvůli rozmanitosti státní služby (pro jednotlivé z 79 oborů státní služby mohou být „podmínky pro řádný výkon státní služby“ velmi rozdílné). Za tímto účelem služební úřad zajišťuje informace potřebné k řádnému výkonu státní služby

⁵³ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s. 133.

⁵⁴ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.134.

⁵⁵ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.133.

⁵⁶ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.133.

⁵⁷ BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.157.

⁵⁸ Zss – 79 ods.2 a)

a pracovnělékařské služby – dle § 114 odst.1 ZSs⁵⁹. Zákon o státní službě neupravuje problematiku bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu státní služby ale odkazuje v tomto směru na jiné právní předpisy. Tato problematika se proto řídí zákoníkem práce, konkrétně tedy §101 - §108 a §323, dále také zákonem č. 309/ 2006 Sb. o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (konkrétně §2 - §11), tuto problematiku dále upravuje i zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, a zákon o specifických zdravotnických službách.⁶⁰ Cílem těchto norem je předcházení rizik při výkonu státní služby. V této souvislosti vzniká služebnímu úřadu (fakticky to plní služební orgán a představení) povinnost zajistit bezpečné pracovní prostředí, a naopak státním zaměstnancům tak přísluší řada oprávnění ale i povinností. Nyní uvedu pár příkladů, které souvisí právě s právem státního zaměstnance na vytvoření podmínek pro řádný výkon státní služby.

V souladu s těmito ustanoveními má státní zaměstnanec právo nevykonávat zakázané činnosti a také činnosti jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Státní zaměstnanec má rovněž právo být informován o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná činnost zařazena (např. při možném vystavení nepříznivým vlivům – speciálně u těhotných zaměstnankyň apod.). Státní zaměstnanec má v tomto kontextu právo nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při výkonu státní služby. Služební úřad má také povinnost zajistit dodržování zákazu kouření v místě výkonu státní služby (tady je to právo nekuřáků, a naopak povinnost kuřáků nejen mezi státními zaměstnanci ale i mezi návštěvníky úřadu apod.).⁶¹

Následující bod upravuje právo státního zaměstnance na zajištění odborné literatury vztahující se k jím vykonávané službě. Jedná se zde o jednu z konkretizací hned prvního bohu a sice práva státního zaměstnance na vytvoření podmínek pro řádný výkon státní služby. Odbornou literaturou můžou být označovány v tomto kontextu texty právních předpisů, převážně pak Sbírký zákonů, Sbírký mezinárodních smluv, texty služebních předpisů, sbírký soudních rozhodnutí, odborné časopisy, odborná komentářová literatura apod, které se svým obsahem vztahují k výkonu služby konkrétního státního zaměstnance.⁶²

59 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.157.

60 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s.183.

61 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s. 183–185.

62 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.157.

Právo na veřejné užívání služebního označení státního zaměstnance včetně služebního označení představeného nebo služebního orgánu nalezneme v §79 odst. 2) písm. c. Toto právo smí (dokonce musí) uplatňovat státní zaměstnanec nejen v rámci služebního styku, ale také se toto právo státního zaměstnance, užívat služebního označení, užije prakticky i v jeho občanském životě, při osobní korespondenci apod. Toto právo koresponduje i s výše vytyčenou povinností státního zaměstnance sdělit při úředním (ústním či písemném) styku s FO nebo PO své jméno, příjmení a právě služební označení.⁶³

Pod písmenem d) pak nacházíme právo státního zaměstnance na prohlubování vzdělání. Státní zaměstnanec má právo na další odborný růst v jím vykonávané oblasti státní služby. Zároveň je ale prohlubování vzdělávání patří k povinnostem státního zaměstnance. Při nedodržení této povinnosti (např. neúčast na školení apod.) může být kvalifikováno jako porušení služební kázně. Za takovéto porušení může být zaměstnanci uloženo kárné opatření. S povinností a zároveň právem státního zaměstnance na prohloubení svého odborného vzdělání patří i nárok na placené studijní volno. Za toto úsilí pak státnímu zaměstnanci náleží služební volno s náhradou platu ve výši průměrného výdělku. Délka služebního volna se poté odlišuje od závažnosti studijních příprav a oboru studia. Za toto privilegium je poté státní zaměstnanec povinen setrvat na stávajícím služebním poměru po dobu úměrnou nákladům za jeho studium (pakliže ve služebním poměru státní zaměstnanec nesetrvá, je povinen náklady spojené se studiem studijnímu úřadu uhradit. Na ochranu zaměstnance je také stanovena maximální možná částka k úhradě a další výjimky.).⁶⁴

Písmeno e) §79 ZSs pak uvádí právo na plat a platový postup. Toto právo vychází ze zásady uvedené v článku 28 Listiny základních práv a svobod a je tak manifestací práva na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky. Právo na plat je právem týkající se přímo hmotného zabezpečení zaměstnance. O podrobnostech těchto ustanovení pak hovoří nařízení vlády č. 304/2014 Sb., o platových poměrech státních zaměstnanců. O možné změně služebního místa spojenou se snížením platové třídy, o niž se hovoří v §79 odst. 2 písm. e), pak podrobněji hovoří §18. Na tomto místě je striktně stanoveno, že takováto změna je možná pouze za podmínek stanovených v ZSs (např. dočasné přeložení, převedení na jiné služební místo)⁶⁵, anebo dojde-li ke změně působnosti služebního úřadu na základě

63 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s. 157.

64 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s..118 a s.180 – 182.

65 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.118.

schválení anebo pozměnění zvláštního zákona.⁶⁶ Déle je stanoveno, že platová třída odpovídá služebnímu místu v oboru služby, ke které je zaměstnanec přiřazen nebo jmenován.

Následuje úprava obsažená v §79 odst. 2 písm. f) umožňující státnímu zaměstnanci odmítnout vyřizovat služební úkoly, které nepatří do oboru státní služby, ve které službu vykonává. Z hlediska tohoto ustanovení je poté rozhodné, ve kterém odboru státní zaměstnanec službu vykonává.⁶⁷ Toto ustanovené má širší funkční přesah. Pokud by se třeba prokázalo, že státní zaměstnanec vykonával práci mimo své pracovní zařazení (nebo, že jeho zaměstnavatel neplnil povinnosti dle nařízení vlády č. 361/2007 Sb. k vytváření pracovních podmínek a pracovního prostředí), mohl by pak jeho zaměstnavatel mít odpovědnost za jeho nově vzniklou nebo následně i dlouhodobou pracovní neschopnost.⁶⁸

Podle písm. g) odst. 2 §79 ZSs smí státní zaměstnanec odmítnout úkol, který i dle jiného právního předpisu (i služebního předpisu, nebo osobního příkazu) má splnit osobně představený.⁶⁹Tento případ se nevztahuje na případy zastupování.⁷⁰Zastupování je možná trvalé (pomocí zástupců představených určených dle §9 odst. 7 ZSs) i krátkodobé (podle § 66 ZSs).⁷¹

Nyní se budu již sloučeně věnovat posledním dvěma právům a sice podávat ve věcech výkonu služby a věcech služebních vztahů stížnost zaznamenaném v §79 odst. 2 písm. h), poté práva podle písm. i) domáhat se zákonným způsobem svých práv, která vyplývají ze služebního poměru. Státní zaměstnanec v tomto kontextu může učinit podání, které musí být rozhodováno dle obsahu – může to tedy být stížnost i žádost o nápravu závadného stavu.⁷² Řadoví zaměstnanci (viz. níže) mohou též využít svých práv a státem chráněných zájmů pomocí stávky.

Smyslem této kapitoly bylo podat soupis práv zaměstnance a vytvořit tak teoretický rámec navazující právě na kapitolu následující věnující se omezením některých práv státních zaměstnanců.

66 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.157–158.

67 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s.118.

68 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s. 158.

69 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.118.

70 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015. str. 158.

71 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.118.

72 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015. s.158.

4.1. Omezení některých práv v ZSs

Dle článku 44 Listiny je možné omezení práv státních zaměstnanců a zaměstnanců územní samosprávy. Toto omezení je možné dle čl.4.Listiny. Na základě zákona je omezeno právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost, právo na politické sdružování a nebo také právo na stáku.⁷³

V této podkapitole se budu věnovat vybraným omezením některých práv státních zaměstnanců. Konkrétně se budu věnovat § 80 a § 82. V samostatné kapitole pak budu podrobněji specifikovat §81 a následně k němu vztyčím praktickou část práce.

Vzhledem k povaze služebního poměru (tedy vzhledem ke skutečnosti, že je to zaměstnanecký poměr ke státu) jsou některá práva státního zaměstnance omezena. Některá tato omezení vycházejí již z předcházející úpravě v zákoníku práce.⁷⁴ Pokud zaměstnanec ale jedná v rozporu s těmito omezeními, jedná se o porušení služební kázně. Toto kárné provinění se pak promítá do služebního hodnocení zaměstnance, a dokonce může být samo o sobě důvodem pro ukončení služebního poměru či pro uložení jiného kárného opatření. Další možnou sankcí je poté úhrada vzniklé škody, anebo může takováto situace vyústit v trestněprávní odpovědnost, pokud by státní zaměstnanec takovým jednáním naplnil skutkovou podstatu trestného činu.⁷⁵

Podle §80 ZSs nesmí představený po dobu trvání služebního poměru vykonávat žádnou funkci v politické straně nebo v politickém hnutí. Jedná se o jeden z předních prvků odpolitizování státní správy.⁷⁶ Toto omezení se vztahuje pouze na představené, a tedy na vedoucí služebních úřadů, náměstky pro řízení sekce (v ministerstvu), státní tajemníky, ředitele odborů a vedoucí oddělení.⁷⁷ Toto omezení „omezuje“ i ustanovení v čl.20 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle kterého mají občané právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich. Zároveň ale Listina základních práv a svobod v čl. 20 odst. 3 povoluje toto omezení pouze pokud je stanoveno zákonem a jestliže je to

⁷³ ČEBIŠOVÁ, Taisia. In HENDRYCH: Správní právo ..., s. 349.

⁷⁴ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s. 120.

⁷⁵ ERÉNYI, Tereza, Diana KANTOROVÁ a Daniel VEJSADA. Vyznejte se v zákoně o státní službě: podle právní úpravy k 30. listopadu 2016. Brno: BizBooks, 2017.s.107.

⁷⁶ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s. 121.

⁷⁷ BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.159.

v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům anebo pro ochranu práv a svobod druhých.⁷⁸

Pro konkretizaci tohoto omezení je pak třeba zmínit, že tento zákaz se vztahuje na výkon funkce v politické straně nebo v politickém hnutí, které jsou registrovány dle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách nebo v politických hnutích. Pouhé pasivní členství není překážkou. Porušení §80 je poté posuzováno jako kárné provinění (porušení služební kázně porušením služebního předpisu) a jednalo by se tak o porušení dvou povinností státního zaměstnance. Zároveň vzniká domněnka naznačující, že jednorázové porušení §80 nebude posuzováno jako zvláště závažné kárné provinění, a tak nejspíš nedojde k odvolání ze služebního místa ani k propuštění ze služebního poměru.⁷⁹

Nyní se budu věnovat §82 odst. 1 ZSs odst. 1 dle kterého představenému nepřísluší právo vykonávat stávkou. Toto právo na rozdíl od zmíněných zaměstnanců v pozici představených nemají omezeno řadoví státní zaměstnanci (tedy takoví, kteří nejsou představenými). Toto právo je zakotveno v článku 27 Listiny základních práv a svobod a z jeho odst. 4 pak vyplývá, že právo na stávkou nepřísluší soudcům, státním zástupcům, příslušníkům ozbrojených sil a příslušníkům bezpečnostních sborů. Konkrétně představené státní zaměstnance toto ustanovení nezmiňuje. Z následného článku a sice čl.41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vyplývá, že práva na stávkou je možno domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí⁸⁰ Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, § 82 pokračuje odst. 2 a v něm ustanovuje možnost uplatnit své požadavky, které se týkají služebních vztahů pomocí alternativních možností – funguje jako náhrada za toto omezení.⁸¹ Ve smírčím řízení jednájí na jedné straně představení nebo jejich zástupci a na straně druhé potom za služební úřad buď služební orgán, nebo státní zaměstnanec, kterému problematika náleží, nebo zástupce takového zaměstnance. Výsledkem smírčího řízení je nalezení takového řešení požadavků představených, aby se v co nejvyšší míře vyvarovala nefunkčnosti nebo ochromení služebního úřadu.⁸² Také je vhodné zmínit, že toto omezení práva představených na stávkou neznamena omezení svobody sdružování. Představený se tak

⁷⁸ Stanovisko pro aplikaci §81 odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

⁷⁹ BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.160.

⁸⁰ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.139.

⁸¹ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.122.

⁸²MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.139.

může účastnit demonstrací nebo obdobných akcí ale je na jeho zvážení, zda touto svou účastí nesníží vážnost státní služby.⁸³

4.2. Omezení v § 81 ZSs

V této kapitole se budu věnovat konkrétně §81 ZSs. Budu vycházet z ustanovení v následujícím znění:

(1) Státní zaměstnanec nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob provozujících podnikatelskou činnost, s výjimkou případů, kdy byl do těchto orgánů vyslán služebním orgánem; vyslaný státní zaměstnanec jedná v těchto orgánech jako zástupce státu a je povinen prosazovat jeho zájmy. Celkový úhrn odměn vyplacených státnímu zaměstnanci za všechna členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob provozujících podnikatelskou činnost za kalendářní rok včetně podílu na zisku či jiného plnění (dále jen "plnění") činí nejvýše 25 % z ročního úhrnu nejvyššího platového tarifu a nejvýše přípustného osobního příplatku v příslušné platové třídě a v případě představeného též příplatku za vedení, který mu lze jako nejvýše přípustný přiznat podle přílohy č. 2 k tomuto zákonu, a to podle služebního místa, na kterém státní zaměstnanec v příslušném kalendářním roce naposledy vykonával službu. Státní zaměstnanec je povinen služební orgán bezodkladně informovat o každém plnění, které mu bylo vyplaceno.

(2) Státní zaměstnanec může vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu podle tohoto zákona pouze s předchozím písemným souhlasem služebního orgánu; toto omezení neplatí v případech podle § 64 a 65 a při výkonu vazby. Toto omezení se rovněž nevztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární nebo uměleckou, na činnost znalce nebo tlumočnicka vykonávanou podle jiného zákona pro soud nebo jiný správní úřad než ten, ve kterém vykonává službu, na činnost v poradních orgánech vlády a jejich orgánech, činnost v poradních nebo jiných orgánech ústředního správního úřadu nebo ve zvláštních orgánech, které podle jiného zákona vykonávají státní správu, a na správu vlastního majetku.⁸⁴

Omezením vyplývajícím z tohoto paragrafu se zabývá i Listina základních práv a svobod v čl.44. V tomto článku se hovoří o tom, že státním zaměstnancům lze omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost.⁸⁵ Zároveň se toto omezení v §81 ZSs týká každého jednotlivého státního zaměstnance (proti §80 a § 82, viz. výše, které se působí vůči představeným).⁸⁶

Při posuzování samotného ustanovení ve větě první §81 odst. 1 nacházíme, že státní zaměstnanec nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů obchodních korporací provozujících podnikatelskou činnost. Samotné obchodní korporace jsou vymezeny v zákoně

83 ERÉNYI, Tereza, Diana KANTOROVÁ a Daniel VEJSADA. Vyznejte se v zákoně o státní službě: podle právní úpravy k 30. listopadu 2016. Brno: BizBooks, 2017.s.112–113 .

⁸⁴ Stanovisko pro aplikaci §81 odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

85 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015.s.120.

86 BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.s.161.

o obchodních korporacích. Hlavním jejich pojmovým znakem je právě „podnikatelské činnost“ – hlavním rozlišovacím faktorem, ve které instituci smí státní zaměstnanec vykonávat činnost v řídicích či kontrolních orgánech pak spočívá v tom, že daná korporace musí naplňovat jiné cíle než dosahování zisků, aby v ní mohl státní zaměstnanec takto působit.⁸⁷ Konkrétní výjimkou je pak členství v orgánech bytového družstva nebo společenství vlastníků bytových jednotek. Dle ustanovení §727 zákona č.90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) může být bytové družstvo založeno jen za účelem zabezpečování bytových potřeb svých členů, správy domů s byty a nebytovými prostory ve vlastnictvích jiných osob. Ve smyslu tohoto ustanovení by pak členství státního úředníka v bytových družstvech neměl být v rozporu s uvedeným zákazem. Protože cílem náplně činnosti v tomto družstvu není vznik osobního zisku.⁸⁸

Další výjimkou by bylo působení v řídicích nebo kontrolních orgánech obchodních korporací provozujících podnikatelskou činnost v tom případě, kdy by tam státní zaměstnanec byl vyslán státem a zastupoval a hájil by zde zájmy České republiky.⁸⁹ Často bývá výhradním vlastníkem takovýchto korporací přímo stát (Lesy ČR apod.) nebo takové korporace, ve kterých je stát držitelem akcií nebo vlastní převažující akcionářský podíl. Za konání takovéto činnosti (vyslání služebním orgánem k prosazování a ochraně státních zájmů) zákon výslovně zakazuje státnímu zaměstnanci pobírat další obměnu (v těchto orgánech vykonávají službu).⁹⁰ Odměna je totiž limitována. S účinností od 1.června 2017 může vyslaný státní zaměstnanec pobírat odměny včetně podílu na zisku či jiného plnění. Konkrétně tedy za členství v řídicím nebo kontrolním orgánu právnické osoby provozující podnikatelskou činnost. Celkový součet odměn vyplacených státnímu zaměstnanci za všechna členství (včetně podílu na zisku a dalšího plnění) tvoří nejvýše 25% z ročního úhrnu nejvyššího platového tarifu a nejvyššího osobního příplatku v dané platové třídě (u představeného i z nejvyššího možného příplatku za vedení). Pro rok 2017 (jakožto již ubýhajícího roku zavedení tohoto výpočtu) se tento limit krátí počtem měsíců po kterou je tato novela v platnosti (tedy 7/12 z celkového limitu odměn pro kalendářní rok).⁹¹

87 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s.90.

88 VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s.121.

89 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s. 137.

90 MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s. 137.

91 Stanovisko k členství státního zaměstnance v právnických osobách provozujících podnikatelskou činnost Redakce Veřejné správy. Veřejná správa č. 16/2017, rubrika Státní služba, str. 18. Dostupné ke dni 29.3.2021z: <https://app.codexis.cz/doc/LT/106417>

Osobně se domnívám, že bylo poskytnutí odměny v souvislosti s vysláním státního zaměstnance může být kontraproduktivní. Vyslaný zaměstnanec i vysláním vykonává službu a za tu již je odměněn platem. Vidina jiné odměny může poskytnout silnou motivaci a mohlo by zastínit sledování veřejného zájmu a zároveň by mohlo i vyústit v nekolegiální klima na pracovišti.

Při pohledu na odst.2 §81 nás hned zaujme pojem „jiná výdělečná činnost“ tímto pojmem se pro účely tohoto ustanovení označuje aktivní a právem dovolená činnost zaměstnance za účelem získávání výdělku, bez ohledu na to, o jaký právní vztah se jedná (pracovněprávní nebo v občanskoprávní vztah, nebo zda jde o podnikání na základě živnostenského nebo jiného oprávnění dle zvláštních právních předpisů). Tuto definici použil Nejvyšší soud České republiky ČR ve svém rozhodnutí ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2995/2001,⁹² obdobně se taktéž vyjádřil v rozsudku ze dne ze dne 1. 10. 2002, sp. zn. 1714/2001.⁹³ Úplně hlavním definičním znakem výdělečné činnosti je, zda účelem dané činnosti je získávání majetkového prospěchu či nikoliv a zda činnost přináší příjmy nahodile nebo zda je dosažení příjmu jeho hlavním účelem a výsledkem.

Druhou část problematiky upravuje §197 zákona o státní službě:

Do doby 3 měsíců po vzniku služebního poměru jsou státní zaměstnanci povinni ukončit jinou výdělečnou činnost nebo požádat služební orgán o udělení souhlasu podle § 81 odst. 2.

Toto ustanovení mělo závažný praktický důsledek i při převodu dosavadních zaměstnanců (ministerstev, ústředních správních úřadů aj) do služebního poměru, resp. převedení dosavadních zaměstnanců v pracovním poměru zařazeným ve státním orgánu, jež se stane služebním úřadem platí právě ustanovení § 197. Vzniká tak diskontinuita v předchozím pracovněprávním vztahu, protože předchozí souhlas zaměstnavatele s jinou výdělečnou činností měl po vzniku služebního poměru taktéž platnost jen tři měsíce. V obou případech (při převodu na služební poměr a při vzniku nového poměru) by pak nesplnění povinnosti ukončit vedlejší výdělečnou činnost bez žádosti o udělení souhlasu bylo vyhodnoceno jako porušení služební kázně.⁹⁴ Pokud služební orgán souhlas s výkonem vedlejší činnosti neudělí, může se státní zaměstnanec oproti takovému rozhodnutí odvolat dle § 81 a následujícím správního řádu.⁹⁵ Existují ale i činnosti, které nutnost udělení souhlasu nevyžadují.

Výdělečnou činnost možnou pro státní zaměstnance poté dělíme podle toho, zda ji může státní zaměstnanec vykonávat jen na základě souhlasu služebního orgánu, či zda k takového činnosti souhlas nepotřebuje. Obecně ale platí, že při výkonu jakékoliv vedlejší činnosti nesmí tento výkon ohrozit státní služby a služebních povinností (viz výše) a výkon

⁹²Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2995/2001, Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo2995/2011>

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2002, sp. zn. 1714/2001. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo1714/2001>

⁹⁴ BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář.1. vydání. Praha: VOX, 2015.str s.163–164.

⁹⁵ Stanovisko pro aplikaci §81 odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

jiné výdělečné činnosti než služby, nesmí být příčinou neplnění povinností státního zaměstnance (§ 77 ZSs). Tato činnost dále nesmí vést k narušení nestrannosti výkonu státní služby a služební úkoly musí zaměstnanec stále plnit pořádně a včas. V případě, kdy by státní zaměstnanec kvůli své vedlejší činnosti neplnil služební povinnosti, může tato skutečnost vyústit v kárné řízení. Celkově z tohoto vyplývá, že i přes existenci další výdělečné činnosti státního zaměstnance má právě výkon služby (plnění služebních úkolů) „přednost“ před vedlejší výdělečnou činností.⁹⁶

První skupinu případů vedlejší výdělečné činnosti tvoří skupinou tří případů, při jejichž výkonu nepotřebuje státní zaměstnanec souhlas služebního orgánu. Jako první jsou možné takové výdělečné činnosti vykonávané jako výkon funkce v odborové organizaci (§64) nebo také pokud vzniknou po vzniku služebního poměru konkrétní překážky, které mají za následek postavení státního zaměstnance mimo službu. Takovým důvodem může být vznik mandátu poslance apod. Třetím způsobem je poté výkon výdělečné činnosti v rámci výkonu vazby.⁹⁷

Druhá skupina jiné výdělečné činnosti vykonávané bez souhlasu služebního orgánu se vztahuje na činnost vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární, uměleckou, činnost znalce nebo tlumočnicka (tato pak musí být vykonávaná podle zákona o znalcích a tlumočnících – hlavně pro potřeby soudu, nebo jiného – dalšího státního úřadu, než ve kterém již státní zaměstnanec vykonává službu). Dále může zaměstnanec vykonávat další výdělečnou činnost bez souhlasu služebního orgánu v poradních orgánech vlády. Takovými orgány mohou být: Legislativní rada vlády nebo pracovní komise legislativní rady vlády), dále může zaměstnanec takto působit v poradních orgánech ústředního správního úřadu (rozkladová komise) nebo v dalších zvláštních orgánech vykonávajících státní správu podle zvláštního zákona.⁹⁸

Třetí výjimku pak tvoří správa vlastního majetku, za kterou by mělo být považováno i právě i výše zmíněné členství v orgánu vlastníků jednotek. Podle § 1194 občanského zákoníku je společenství vlastníků jednotek považováno za právnickou osobu založenou za

⁹⁶ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015.s. 138-139

⁹⁷ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. s.138.

⁹⁸ MLSNA in VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015 s.138-139.

účelem zajišťování správy domu a pozemku. Tato PO zároveň nemůže podnikat ani se na podnikání podílet.⁹⁹

V této části kapitoly se budu podrobněji věnovat postupu získání souhlasu s jinou výdělečnou činností. Na webových stránkách MVČR je státním zaměstnancům přístupný formulář žádosti o souhlas. Stávající zaměstnanec musí podat tuto žádost o souhlas a vyčkat až do vydání rozhodnutí o povolení výdělečné činnosti. Po dobu čekání by ale neměl vedlejší výdělečnou činnost vykonávat, jednalo by se o porušení služební kázně. U zaměstnanců, u kterých teprve služební poměr vzniká platí §197. Pokud je žádost podaná do 3. měsíců od vzniku služebního poměru, může zaměstnanec vedlejší činnost vykonávat až do udělení souhlasu. Rozhodnutí je považováno za řízení ve věcech služby, a tak je možné po zamítnutí žádosti podat odvolání (viz výše), případně se bránit soudní žalobou. Dle stanoviska nebude služební orgán vyžadovat ukončení výdělečné činnosti do doby rozhodnutí o odvolání, a to i přes to, že odvolání nemá principiálně odkladný účinek.¹⁰⁰ Z literatury ale vyplývá, že se doporučuje opatrnost, protože stanovisko není právně závazné. Povinnost výdělečnou činnost bez prodlení ukončit nastává až po zamítnutí žádosti v odvolacím řízení (nikoliv tedy v tří měsíční lhůtě od vzniku poměru ani vydáním zamítavého rozhodnutí v 1. stupni).¹⁰¹ Ze stanoviska vyplývá, že při posuzování žádosti o udělení souhlasu je třeba vycházet ze zásady, že státní zaměstnanci obecně vykonávat vedlejší výdělečnou činnost mohou. Jedná se o aplikaci ústavně zaručeného práva vlastnit majetek, práva podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. V rámci zásady proporcionality by pak služební orgán měl do těchto práv zasahovat jen za podmínek stanovených zákonem a v co nejmenším rozsahu.

Důvodem pro neudělení souhlasu by mohl být konkurenční střed zájmů mezi služebním úřadem a státním zaměstnancem (nebo i třetí osobou pro kterou státní zaměstnanec činnost vykonává). Výdělečná činnost také nesmí státního zaměstnance omezovat v plnění služebních úkonů (viz výše). Při posouzení žádost služební orgán přihlédně i k povaze informací a poznatků, ke kterým se státní zaměstnanec při výkonu služby dostává a zamítne žádost o takovou výdělečnou činnost, která by mohla vést k jejich zneužití. Dále se jistě zamítne žádost ohrožující zákonnost, nezávislost, nestrannost a objektivitu postupů státního zaměstnance a vážnost jeho postavení.¹⁰²

⁹⁹ VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. s.121.

¹⁰⁰ Stanovisko pro aplikaci §81 odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

¹⁰¹ ERÉNYI, Tereza, Diana KANTOROVÁ a Daniel VEJSADA. Vyznejte se v zákoně o státní službě: podle právní úpravy k 30. listopadu 2016. Brno: BizBooks, 2017.s.110.

¹⁰² Stanovisko pro aplikaci §81 odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

Nyní uvedu několik dalších příkladů posuzovaných z pohledu posuzování pro tyto příklady výdělečné činnosti.

Jak bylo výše uvedeno, pro podnikání na základě živnostenského oprávnění je nutné podat žádost o udělení souhlasu. Činnost jako taková musí splňovat výše specifikované znaky (nesmí při ní dojít ke konkurenčnímu střetu zájmů, zaměstnanec nesmí mít informační výhodu apod.). Obdobně je na tom i podíl na činnosti veřejných obchodních společností, komanditních společností, společností s ručením omezeným a akciové společnosti provozující podnikatelskou činnost, družstva založená za účelem podnikání. Opět se bude posuzovat zaměření takovéto firmy, aby se zamezilo konkurenci i výhodě informovanosti státního zaměstnance. Při pouhém akciovém vlastnictví (pokud není hodnota akcií schopna ovlivnit chování akciové společnosti) nepodléhá takováto činnost souhlasu služebního orgánu podle §81 odst. 2 zákona o státní službě.

Neziskové organizace také nepodléhají nutnosti oprávnění pro státního zaměstnance, protože nejsou primárně založeny za účelem zisku (viz výše).

Státní zaměstnanec může být i člen zastupitelstva územního samosprávného orgánu, a to i v případě, že státnímu zaměstnanci náleží za výkon této funkce odměna. Primárním účelem této funkce totiž není majetkový prospěch. V této situaci jsou možná různá omezení. Například funkce neuvolněného člena zastupitelstva je neslučitelná s výkonem státní služby státního zaměstnance finančního úřadu, pokud vykonává státní správu vztahující se k územní působnosti obce.

Provozování fotovoltaické, anebo vodní elektrárny – posuzované jako podnikání na základě jiného než živnostenského oprávnění, podle zvláštních předpisů. Zde jsou možné dvě roviny posouzení založené na rozsahu takovéto činnosti. Státní zaměstnanec může bez podání žádosti o souhlas služebního orgánu vyrábět na základě licence udělené Energetickým regulačním úřadem elektřinu pro vlastní spotřebu. V takovém případě nejde o jinou výdělečnou činnost ve smyslu ZSs ale o správu vlastního majetku. V případě, že by ale státní zaměstnanec vyráběl elektřiny více, než odpovídá vlastní spotřebě, již by šlo o výdělečnou činnost ve smyslu zákona o státní službě a státní zaměstnanec by byl povinen tuto činnost ukončit nebo žádat služební orgán o udělení souhlasu.

Pěstounství a poručenství se podle §47 písm. k zákona o sociálně-právní ochraně dítěte pro daňové a pojistné účely považuje za příjem ze závislé činnosti ale dle výkladu pro účely §81 ZSs nelze tuto činnost považovat za výkon výdělečné činnosti. Účelem pěstounství a poručenství zcela jistě není dosahování výdělku ale péče o dítě a uspokojování jeho potřeb. Na základě tohoto tedy není nutné podávat žádost o souhlas s vedlejší výdělečnou činností.

Příležitostná činnost s nepravidelným výdělkem (dětské kroužky, dětské tábory, workshopy na veřejných společenských událostech apod.) se taktéž nejedná o výdělečnou činnost ve smyslu § 81 odst. 2, protože tato činnost nenesou znak pravidelnosti a opět není jejím hlavním účelem dosahování zisku. Ani u této činnosti není státní zaměstnanec povinen žádat o souhlas s jinou výdělečnou činností služební orgán.¹⁰³

Smyslem této části kapitoly bylo zodpovědět otázku, jakých činností a za jakých podmínek může státní zaměstnanec vedlejší výdělečné činnosti vykonávat. Celkem velký rozptyl možných vedlejších činností se obejde bez podání žádosti o vedlejší výdělečnou činnost, ale z pohledu laika se jiné činnosti (vyžadující jinou odbornost, než odbornost potřebnou pro výkon služby) budou zřejmě méně vyskytovat kvůli nutnosti neohrozit nijak kvalitu výkonu státní služby. Na výkon vedlejší výdělečné činnosti tak má zaměstnanec mnohem méně času, a i dalších omezení se jí věnovat tak, aby byla skutečně výdělečnou. V následující kapitole se proto prakticky zaměřím na získání informací o množství podaných žádostí o souhlas služebního orgánu s jinou výdělečnou činností, než službou státního zaměstnance abych tak demonstrovala, jak vzácný to je jev.

¹⁰³ Stanovisko ministerstva vnitra ze dne 14.července 2017, K aplikaci §81 zákona o státní službě. Dostupné ke dni 29.3.2021: <https://app.codexis.cz/doc/LT/105637>

5. Praktická část

V této kapitole se budu věnovat praktické části této práce, představím pracovní hypotézy a popíšu i chyby, kterých jsem se dopustila.

Předem této části práce bych zde ráda uvedla několik hypotéz:

V hypotéze první počítám s možností odepření požadovaných informací, protože spadají do okruhu informací zabývajících se personálním obsahem a jako takové je úřad může a nemusí zveřejnit. O této možnosti pojednávám výše v samostatné podkapitole.

V další hypotéze se nabízí kritérium, že schválených žádostí bude skutečně minimum, protože mnoho činností je možné konat v režimu bez žádosti a zároveň existuje mnoho omezení na činnost fungující na základě žádosti. Především ochrana výkonu státní správy státním zaměstnancem (viz předchozí kapitola).

Dále jsem nastavila dílčí hypotézu, že oslovená Krajská pobočka Úřadu práce pro Liberec tuto informaci zcela jistě poskytne. Tutu hypotézu stavím na laické domněnce, že jakožto úřad zabývající se zaměstnaností bude mít lehce dohledatelné informace o svých zaměstnancích a nebude mu jako povinnému subjektu činit potíže informaci poskytnout

Nyní se budu věnovat procesu získávání informací. Pro získání těchto informací jsem vybrala výše specifikovanou formu a sice konkrétně elektronickou žádost o informace. Žádosti jsem odeslala hromadně pomocí emailu na podatelny jednotlivých úřadů.

Během prvních pracovních dnů mi dorazila elektronická potvrzení o doručení elektronického podání.

Pro formulování své žádosti na získání informace jsem použila zhruba následující formulaci (příloha č.1) poupravenou o konkrétní informace (jméno úřadu apod.). Takto formulovanou žádostí jsem chtěla zjistit množství podaných žádostí o povolení vedlejší výdělečné činnosti od data účinnosti ZSs až po leden 2020 případně zda jsou i nějaké zamítnuté žádosti.

Oslovila jsem celkem 3 státní úřady: Státní oblastní archiv v Litoměřicích (Příloha č.1), KVS SVS pro Liberecký kraj (Příloha č.2) a Krajskou pobočku Úřadu práce ČR v Liberci (Příloha č.3). Tyto úřady jsem vybrala na základě jejich velké rozdílnosti ve velikosti úřadu i jejich zaměření. Zároveň jsem vybrala úřad zabývající se právě zaměstnáváním a problematikou blízkou, v očekávání, že pokud mi oba zbývající úřady odmítnou informaci podat je velká šance, že právě úřad práce bude ochoten tuto informaci sdělit a zároveň budou jeho data nejrelevantnější díky jeho velikosti.

Hned po odeslání žádosti o informace dne 22.2.2020 (24.2. – datum v příloze jsem napsala chybně v domnění, že mám uvést nejbližší pracovní den) mi dorazily automaticky generované zprávy potvrzující dodání mé zprávy na elektronickou adresu podatelny. V první pracovní den poté dorazily emailové zprávy obsahující č.j. anebo jednoznačný identifikátor k jednotlivým žádostem a datum a přesný čas jejich zaregistrování.

6. Odpověďi

V následujících pracovních dnech dorazily odpovědi. První a nejrychleji dorazila odpověď od archivu byla vydána zástupcem ředitele Státního archivu v Litoměřicích panem PhDr. Radek Poloncarzem (Příloha č.4). Z odpovědi vyplývá, že potvrzenou žádost o vedlejší činnost mají na Okresní pobočce státního archivu pro Liberec – 2 úředníci. Toto číslo je z celkového počtu 12 podaných žádostí celorepublikově. Bohužel se zde musím přiznat ke špatné formulaci svého dotazu v této konkrétní žádosti a z odpovědi nevyplývá, zda jsou tyto žádosti schválené nebo zamítnuté – pouze, že je úřad „eviduje“. Z dostupných informací na internetu jsem se dozvěděla, že archiv má celkem 10 státních okresních archivů a další 3 pracoviště, z nichž to liberecké má přinejmenším 10 zaměstnanců. Bohužel tyto informace nejsou příliš relevantní, protože neznám celkový počet všech zaměstnanců.

Následná a nejobsáhlejší odpověď dorazila od Krajské pobočky Úřadu práce pro Liberec (Příloha č.5). U této žádosti jsem očekávala vyšší čísla případně i konkrétnější vyčíslení. Tato moje hypotéza vyplývala z laické představy, že Úřad práce bude mít elektronickou evidenci osobních spisů svých zaměstnanců, a proto nebude technologický problém v získávání této informace. Dne 27.2. 2020 pak dorazila odpověď obsahující krom jiného i výzvu k úhradě nákladů za získání informace ve výši 3 773 Kč v souladu s § 17 zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, který se zabývá hrazením nákladů za poskytnutí informace a přímo v odst. 1 uvádí jako příklad, kdy požadovat úhradu i mimořádný rozsah vyhledávání informace, což byl právě tento příklad. Tato výzva byla dále v textu odpovědi obhájena tím, že Úřad práce elektronickou evidenci ani jinou lehce dohledatelnou formu takového informace ani elektronickou verzi osobního spisu nemá. Při počtu 487 aktivních a 142 archivovaných spisů státních zaměstnanců v rozmezí od 1.1.2015 – leden 2020 a vzorkem ověřeného času na ověření jednoho spisu – cca 2 minuty, by práce vynaložená na získání této informace trvala skoro 21 hodin. Při ohodnocení 180 Kč/hod pak získáme konečnou sumu. Zároveň jsem byla odkázána na sazebník úhrad Úřadu práce a

v poučení jsem byla seznámena se svou možností podat stížnost o které by pak jednalo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Této možnosti jsem nevyužila, a tak byla moje žádost po 60 pracovních dnech v souladu s § 17 odstavce 5 zákona č. 106/1999 Sb. odložena.

Třetí a nejspokojivější odpověď jsem obdržela dne 4.3.2020 od orgánu Státní veterinární správy (Příloha č.6). Z této odpovědi jsem se dověděla nejpodrobnější informace a sice, že celkem státních zaměstnanců eviduje Státní veterinární správa 1 282, z tohoto počtu jich má 162 zaměstnanců povolenou výdělečnou činnost. Pro Krajskou veterinární správu Státní veterinární správy pro Liberecký kraj je pak číslo celkového počtu zaměstnanců rovno 43 z nichž má 6 povolenou vedlejší výdělečnou činnost. Tato odpověď mohla být natolik platná i přes chybně formulovanou otázku díky proaktivitě zaměstnankyně Státní veterinární správy, která mě telefonicky kontaktovala a doptala se na účel poskytnutí této informace, seznámila mě s možnými úskalími získávání této informace případně uvedla některé praktické příklady, o jakou činnost státní zaměstnanci žádají. Zároveň jsem byla během této konzultace seznámena s faktem, že k zamítnutí žádosti dochází jen skutečně výjimečně, protože státní zaměstnanci jsou se svými možnostmi seznámeni před podáním žádosti – příp. tyto své možnosti konzultují se svým představeným ještě před podáním žádosti, a tak se vyhnou zamítavému rozhodnutí a případnému potenciálnímu ztížení pracovních podmínek.

Celkově hodnotím praktickou část této práce za úspěšnou. I přes obsahové chyby v podané žádosti jsem získala data, která ukazují rozdílnost v organizaci chodu jednotlivých úřadů a získala praktické a pozitivní zkušenosti s jednáním s některými úřady a jejich zaměstnanci. V závěru tedy tyto své poznatky vyhodnotím a nabídnu krátké zamyšlení o jejich obsahu.

7. Závěr

Dílčím cílem této práce bylo identifikovat některá omezení práv státních zaměstnanců pomocí primární i sekundární literatury. Tohoto cíle jsem dosáhla pomocí vybudované teoretické části, kde jsem definovala základní pojmy potřebné pro uchopení této problematiky. Zabývala jsem se základními pojmy pro popsání organizace státní správy a státního zaměstnance za využití primární, komentářové i další sekundární literatury.

Dalším cílem bylo získání konkrétních reálných čísel ukazující množství podávaných a schvalovaných žádostí. Tuto část jsem založila na několika výše zmíněných hypotézách a sice, že existuje možnost, že mi úřady dané informace neposkytnou, protože se jedná o údaje o personálních údajích jejich zaměstnanců – proto jsem se snažila svou žádost formulovat co nejvíce obecně – takovéto informace může a nemusí úřad zveřejnit-tato hypotéza byla vyvrácena. Všechny dotazované úřady měly vůli informace poskytnout.

Dále jsem pracovala s hypotézou, že Krajská pobočka Úřadu práce ČR zcela jistě informaci zveřejní, protože jakožto úřad zabývající se zaměstnáváním a zaměstnaností bude mít nejlépe evidované tyto informace o vlastních zaměstnancích. Dle výše podaných informací se mi tato hypotéza nepotvrdila. Nepodařilo se mi objevit žádný podklad, který by udával úřadu povinnost vést elektronickou evidenci o detailech osobních spisů svých zaměstnanců. Toto moje očekávání bylo chybné, ačkoliv jsem předpokládala, že při snaze o stále hlubší převádění všech dokumentů na elektronickou formu, případně v budoucnosti zvažované digitalizaci státní správy, bude zde nějaká snaha o vlastní iniciativu případně ulehčení práce oproti manipulaci s tištěnými spisy. Tištěné spisy existují i u obou dotazovaných úřadů (jak jsem se dověděla z telefonické konzultace s oběma těmito úřady), zároveň je ale vedena podpůrná elektronická verze, vznikající už od účinnosti ZSs při převádění zaměstnanců na služební poměr.

Závěrečnou hypotézou poté bylo, že žádostí bude pouze minimální počet, protože mnohé činnosti spadají do režimu vedlejších výdělečných činností bez podání žádosti a zároveň je zde kladen velký důraz na to, aby výkonem vedlejší výdělečné činnosti neutrpěl výkon státní správy. Tuto hypotézu se mi nepovedlo ani potvrdit ani vyvrátit z důvodu nedostatku informací a jejich nízké prokazatelnosti. Z pohledu ale na kompletní informace od KVS SVS pro Liberecký kraj se domnívám, že je výskyt těchto potvrzených žádostí nižší, než jsem laickým pohledem očekávala. Tento jev je pak nejspíše zapříčiněn širokou škálou činností, které mohou státní zaměstnanci vykonávat v režimu bez žádosti.

Závěrem se domnívám, že je nízký výskyt žádostí o vedlejší výdělečnou činnost ukazatelem toho, nakolik se státní zaměstnanci oddaně věnují výkonu státní správy a nakolik dbají o plnění svých služebních úkolů. Zároveň je zde možné hledisko toho, že se zaměstnanci nechtějí ohrozit své roční hodnocení případným poklesem výkonosti na svém služebním místě, pokud by pro ně byla vedlejší výdělečná činnost přílišnou zátěží.

Domnívám se, že je to pozitivně naladěná a udržitelná situace ve které je učiněno zadost jak ochraně veřejného zájmu při omezení vedlejší výdělečné činnosti, tak zajištění spokojených zaměstnanců, kteří stále mají určitou svobodu v nakládání se svým volným časem, a přesto jejich pracovní výkon netrpí a zároveň se sníží riziko informační výhody nebo možných nařčení ze střetu zájmu.

Závěrem bych ještě ráda podotkla, že spokojený zaměstnanec je stavebním pilířem jakékoli organizace a v tomto případě není státní správa výjimkou.

Seznam literatury:

Knižní zdroje:

BĚLECKÝ, Miroslav. Zákon o státní službě a zákony související: komentář. 1. vydání. Praha: VOX, 2015. 380 s.

ERÉNYI, Tereza, Diana KANTOROVÁ a Daniel VEJSADA. Vyznejte se v zákoně o státní službě: podle právní úpravy k 30. listopadu 2016. Brno: BizBooks, 2017. 226 s.

FUREK, Adam a kol. Zákon o svobodném přístupu k informacím. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 1238 s.

GADASOVÁ, Dalimila, POLIÁN, Milan. Správní právo: obecná část: právní základ veřejné správy: veřejná správa, správní právo, prameny správního práva. 1. díl. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000. 56 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. Správní věda: teorie veřejné správy. 4. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 242 s.

HLEDÍKOVÁ Zdeňka a kol. Dějiny správy v českých zemích. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 570 s.

HORZINKOVÁ, Eva a NOVOTNÝ, Vladimír. Základy organizace veřejné správy v ČR. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2013. 248 s. ISBN 978-80-7380-459-6.

CHVÁTALOVÁ, Iva, a kol. Současné trendy ve vývoji veřejné správy: soubor vědeckých statí. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2008. 219 s.

KLÍMA, Karel a kol. Komentář k Ústavě a Listině: 2 díl. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 1441 s.

KOLMAN, Petr. Právo na informace. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. 216 s.

KOTTNAUER, Antonín a kol. Zákon o státní službě. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2015, 367 s.

PICHRT, Jan a kol., Služební vztahy a výkon závislé práce. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 335 s.

PICHRT, Jan (ed). Zákon o státní službě: komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 933 s.

POMAHAČ, Richard a kol. Veřejná správa. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 315 s.

PRŮCHA Petr, POMAHAČ Richard. Lexikon - správní právo. Ostrava: Sagit, 2002, 683 s.
PRŮCHA, Petr. Správní právo: obecná část. 8., doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk, 2012, 427 s.

TOMEK, Petr. Slovník služebního poměru. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2009. 303 s. Právo.

TRYKAR, Luděk. Služební poměr státních zaměstnanců. 1. vyd. Praha: Leges, 2008. 170 s.

VAVERA, František a kol. Zákon o státní službě s poznámkami. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. 317 s.

VESELÁ, Monika. Státní služba. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997. 115 s.

VLČKOVÁ, Eliška, KAŠPAROVÁ, Irena a BLÁHOVÁ, Pavla. Zákon o státní službě. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. 343 stran.

Právní předpisy:

- Listina základních práv a svobod, součást ústavního pořádku ČR, vyhlášená v č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 15/1914 ř. z., o služebním poměru státních úředníků a státních sluhů
- zákon č. 218/2002 Sb., zákon o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění do 1. 1. 2015
- zákon č. 234/2014 Sb., zákon o státní službě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 312/2002 Sb., zákon o úřednicích územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 373/2011 Sb., zákon o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 101/2000 Sb., zákon o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 111/1998 Sb., zákon o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů
- zákon č. 144/2017 Sb., zákon kterým se mění zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- nařízení vlády č. 302/2014 Sb., nařízení vlády o katalogu správních činností
- nařízení vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci
- nařízení vlády č. 135/2015 Sb., o dalších překážkách ve státní službě
- nařízení vlády č. 144/2015 Sb., o výkonu státní služby z jiného místa a pravidlech pro vytvoření předpokladů sladění rodinného a osobního života s výkonem státní služby
- nařízení vlády č. 145/2015 Sb., o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu

Ostatní:

Stanovisko k členství státního zaměstnance v právnických osobách provozujících podnikatelskou činnost. Redakce Veřejné správy. Veřejná správa č. 16/2017, rubrika Státní služba, str. 18. Dostupné ke dni 29.3.2021 z: <https://app.codexis.cz/doc/LT/106417>

Stanovisko ministerstva vnitra ze dne 14.července 2017, K aplikaci §81 zákona o státní službě. Dostupné ke dni 29.3.2021: <https://app.codexis.cz/doc/LT/105637>

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2995/2001, Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo2995/2011>

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 10. 2002, sp. zn. 1714/2001. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/21Cdo1714/2001>

Abstract

Tato bakalářská práce se zabývá vybranými omezeními práv státních zaměstnanců, především dle §81 ZSs. V teoretické části jsou rozebrány základní pojmy i historický vývoj a obměny odpovídající současnému §81. V praktické části pak zodpovídám výzkumné otázky o četnosti získávání povolení pro vedlejší výdělečnou činnost na vybraných úřadech v Libereckém kraji.

Abstract

This bachelory work deals with chosen limitations of righr civil service employes, speciály in §81 in Civil Service Act. In teoretica part are described basic terms and also a hystorical evolution and changes in §81 Civil Service Act. In practical part I answer research questions about count of permissions for performance for side jobs in chosen office in Liberec district.

Klíčová slova

státní správa, státní služby, veřejná správa, veřejná služba, státní zaměstnanci, zákon o státní službě, práva a povinnosti státních zaměstnanců, omezení některých práv státních zaměstnanců

Key Words

civil administration, civil service, public administration, public service, civil service employes, Civil Servise Act, right and duties of civil service employes, limitations of right civil service employes

Přílohy:

Příloha č. 1

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACE (podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů)

Žadatel: Jana Chaloupecká, nar.6.9.1996

Adresa: Oldřichov v Hájích 290, Oldřichov v Hájích, 46323

Telefon: 608 354 875 **e-mail:** chaloupecka.ja@seznam.cz

žádá: Státní oblastní archiv v Litoměřicích

o poskytnutí informace (charakteristika):

Žádám o informace o počtu podaných žádostí vašich státních zaměstnanců o možnost vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu ve smyslu §81 odst.1 a odst.2 zákona č. 234/2014 Sb. od data jeho účinnosti až po leden 2020. Prosím o specifikaci tohoto čísla na Státní okresní archiv v Liberci a dodání i čísla celkového pro celý Státní oblastní archiv. Jsem si vědoma, že můj dotaz možná spadá do typu informací, které asi nemusí úřad poskytnout, ale doufám, že bude mé žádosti vyhověno.

způsob poskytnutí informace:

a) zaslat na adresu : U Sportovní haly 40/4, 779 00 Olomouc

b) zaslat e-mailem: chaloupecka.ja@seznam.cz

Upřednostňuji zaslání emailem. Pokud by bylo možné obojí, uvítám to.

Dne: 24.2.2020

Podpis: Chaloupecká.

Příloha č.2

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACE (podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů)

Žadatel: Jana Chaloupecká, nar.6.9.1996

Adresa: Oldřichov v Hájích 290, Oldřichov v Hájích, 46323

Telefon: 608 354 875 **e-mail:** chaloupecka.ja@seznam.cz

žádá: VKS SVS pro Liberecký kraj

o poskytnutí informace (charakteristika):

Žádám o informace o počtu podaných žádostí vašich státních zaměstnanců o možnost vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu ve smyslu §81 odst.1 a odst.2 zákona č. 234/2014 Sb. od data jeho účinnosti až do ledna 2020. Prosím o specifikaci tohoto čísla na KVS SVS pro Liberecký kraj. Jsem si vědoma, že můj dotaz možná spadá do typu informací (personálních aj.), které asi nemusí úřad poskytnout, ale doufám, že bude mé žádosti vyhověno. Zajímá mě pouze číslo podaných žádostí případně počet schválených proti neschváleným.

způsob poskytnutí informace:

c) zaslat na adresu : U Sportovní haly 40/4, 779 00 Olomouc

d) zaslat e-mailem: chaloupecka.ja@seznam.cz

Upřednostňuji zaslání emailem. Pokud by bylo možné obojí, uvítám to.

Dne: 24.2.2020

Podpis: Chaloupecká.

Příloha č.3:

ŽÁDOST O POSKYTNUTÍ INFORMACE

(podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů)

Žadatel: Jana Chaloupecká, nar.6.9.1996

Adresa: Oldřichov v Hájích 290, Oldřichov v Hájích, 46323

Telefon: 608 354 875 **e-mail:** chaloupecka.ja@seznam.cz

žádá: Krajskou pobočku Úřadu práce ČR v Liberci

o poskytnutí informace (charakteristika):

Žádám o informace o počtu podaných žádostí vašich státních zaměstnanců o možnost vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu ve smyslu §81 odst.1 a odst.2 zákona

č. 234/2014 Sb. od data jeho účinnosti až do ledna 2020. Prosím o specifikaci tohoto čísla na Kontaktní pracoviště města Liberec příp. dodání tohoto čísla pro všechna kontaktní pracoviště pro Liberecký kraj. Jsem si vědoma, že můj dotaz možná spadá do typu informací (personálních aj.), které asi nemusí úřad poskytnout, ale doufám, že bude mé žádosti vyhověno. Zajímá mě pouze číslo podaných žádostí případně počet schválených proti neschváleným žádostem.

způsob poskytnutí informace:

a) zaslat na adresu: U Sportovní haly 40/4, 779 00 Olomouc

b) zaslat e-mailem: chaloupecka.ja@seznam.cz

Upřednostňuji zaslání emailem. Pokud by bylo možné obojí, uvítám to.

Dne: 24.2.2020

Podpis: Chaloupecká.

Příloha č.4:



Státní veterinární správa

Slezská 100/7, Praha 2, 120 00

T: +420 227 010 111

Elektronická adresa podatelny: epodatelna@svscr.cz

ID datové schránky: d2vairv



svspes7a310149

Naše č. j.: SVS/2020/029576-G

Vyřizuje: Mgr. et Ing. Zdeněk Truhlář

Telefon: +420 227 010 179

Paní

Jana Chaloupecká

V Praze dne 04.03.2020

Odpověď na žádost o informace dle zákona č. 106/1999 Sb.

Vážená paní Chaloupecká,

na základě Vaší žádosti o informace Vám sděluji, že počet státních zaměstnanců Státní veterinární správy je 1 282 a z tohoto počtu má 162 zaměstnanců povolenou jinou výdělečnou činnost. V Krajské veterinární správě Státní veterinární správy pro Liberecký kraj pracuje 43 zaměstnanců a z tohoto počtu má 6 povolenou jinou výdělečnou činnost.

S pozdravem

MVDr. Zbyněk

Semerád

ústřední ředitel
podepsáno

elektronicky

v zastoupení

Rozdělovník

Jana

Chaloupecká,

chaloupecka.ja@seznam.cz

Příloha č.5:



Úřad práce ČR

Úřad práce ČR - Krajská pobočka v Liberci

Vážená paní

Jana Chaloupecká, nar. 6.9.1996

Oldřichov v Hájích 290

463 23 Oldřichov v Hájích

chaloupecka.ja@seznam.cz

Váš dopis
značky/ze dne 24.
2. 2020

Naše č.j. Vyřizuje
UPCR-LB-2020/24953- Zeman
20150200/1

V Liberci dne
27. 2. 2020

Výzva k úhradě nákladů k žádosti (zákon č. 106/1999 Sb.)

Vážená paní Chaloupecká,

podáním datovaným dne 24. 2. 2020 a téhož dne doručeným e-mailem do podatelny Krajské pobočky ÚP ČR v Liberci žádáte, s odkazem na zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), o poskytnutí informace o počtu podaných žádostí našich státních zaměstnanců o možnost vykonávat jinou výdělečnou činnost než službu ve smyslu § 81 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 234/2014 Sb. o data jeho účinnosti až do ledna 2020. Žádáte o specifikaci tohoto čísla na Kontaktní pracoviště městě Liberec, případně dodání tohoto čísla pro všechna kontaktní pracoviště pro Liberecký kraj.

Krajská pobočka ÚP ČR v Liberci jako povinný subjekt sděluje následující. Konzultací na Oddělení personálním a mzdovém Krajské pobočky ÚP ČR v Liberci bylo konstatováno, že nemáme automatizovaný program, který by v jednoduchosti sledoval takový požadavek. Pro vyhledání informace tak, jak ji žádáte, je proto nutné osobně projít (lustrovat) každý osobní spis státního zaměstnance včetně zaměstnanců pracujících v intencích ustanovení § 178 a násl. zákona o státní službě. V současnosti vede Oddělení personální a mzdové celkem 487 aktivních osobních spisů a dále archivuje 142 spisů státních zaměstnanců, kteří ukončili výkon služby u Krajské pobočky ÚP ČR v Liberci. Doba, po kterou žádáte vyhledání informace – tedy od účinnosti zákona o státní službě, je dobou od 1. 1. 2015 do ledna 2020. Zkušební vzorkem bylo zjištěno, že vyhledání, manipulace, lustrace spisu, zjištění

relevantní informace (zda má, či nemá povolenou jinou výdělečnou činnost), včetně sumáře zařazení daného státního zaměstnance pod konkrétní kontaktní pracoviště, a to včetně archivních spisů – činí časovou pracnost 2 min. na jeden spis

Podle zveřejněného sazebníku úhrad na: <https://www.uradprace.cz/web/cz/sazebnik-uhrad> činí náklady na mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací: 180,- Kč za hodinu vyhledávání, což odpovídá průměrnému hrubému hodinovému platu zaměstnance Úřadu práce ČR, včetně odvodů zaměstnavatele na zdravotní a sociální pojištění.

Celkem se tak jedná o 629 spisů po 2 min. práce, což představuje 1258 min. práce, což činí 20,96 hodin práce. 20,96 hodin po 180 Kč činí **3773 Kč**.

Celková částka k uhrazení tak činí 3773,- Kč. Tuto částku uhradte ve lhůtě do 60 dnů od oznámení výše úhrady na účet č.: 19-37829461/0710, variabilní symbol: 2020270220.

Pokud nebude z Vaší strany ve výše uvedené lhůtě zaplacená požadovaná částka, Krajská pobočka ÚP ČR v Liberci (povinný subjekt) žádost odloží (§ 17 odst. 5, al. druhá, zákona).

Poučení

Proti požadavku úhrady nákladů za poskytnutí informace lze podat stížnost podle § 16a odst. 1 písm.

d) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím u povinného subjektu (tedy Úřadu práce ČR – Krajská pobočka v Liberci), a to do 30 dnů ode dne doručení sdělení o požadavku úhrady nákladů za poskytnutí informace, s tím, že o stížnosti rozhoduje MPSV.

S pozdravem

Mgr. Jan Zeman

pověřený vedením Oddělení právního

Krajské pobočky ÚP ČR v Liberci

Příloha č.6:

Krajská 48/1 CZ – 412 01 Litoměřice

tel.: +420 477 755 975

info@soalitomerice.cz www.soalitomerice.cz

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV V LITOMĚŘICÍCH

chaloupecka.ja@seznam.cz Chaloupecká Jana

ČR

Váš dopis: Číslo jednací: Vyřizuje/telefon: Litoměřice dne:

2020/1150/SOALT Poloncarz, 4777559 25.2.2020

Vyřízení - Žádost o informace - Chaloupecká

V odpovědi na Váš dotaz ze dne 24. února t.r. sdělujeme, že Státní oblastní archiv v Litoměřicích eviduje ve smyslu §81 odst.1 a odst.2 zákona č. 234/2014 Sb. od data jeho účinnosti až po leden 2020, celkem 12 žádostí zaměstnanců o možnost vykonávat jinou výdělečnou činnost, z toho 2 ve Státním okresním archivu Liberec.

S pozdravem

PhDr. Marek Poloncarz Vrchní rada

Zástupce ředitele

Státního oblastního archivu v Litoměřicích Podepsáno elektronicky

Přílohy: 0

Státní oblastní archiv v Litoměřicích, Krajská 48/1, CZ - 412 01 Litoměřice, tel +420 477 755 975, datová schránka: 3gnaiva, e-mail: info@soalitomerice.cz, web: www.soalitomerice.cz, IČ: 70979464, DIČ: CZ70979464, bankovní spojení: 2549881/0710